

18 "BEYRUT" eğlence, tasarım ve tarih içiçe

Doğu'nun Paris'i olarak bilinen Lübnan'ın başkenti Beyrut, bu ünvanını hak ediyor. Savaşın izlerini silip, inanılmaz bir yapılanmaya giren bu kentte, Versace'den, Londralı Foster and Partner Mimarlık şirketine kadar pek çok tanınmış imzaya rastlamak mümkün.

Yapım Alexandra de Cramer.

Geçmişte Doğu'nun Paris'i olarak tanımlanan günümüzün Beyrut'u, bir yandan tüm dünyayı fethetmekte olan modernleşme akımına kendini kaptırmamaya çalışırken, bir yandan da Arap kültürlerine sadık kalıp yeni bir çizgide kendini betimleyen bir tasarım kültürü oluşuyor. Bugün çıkacağımız Beyrut art deco turunda, kendi kültürüne ait oryantal öğelerin değerini artırıp, el sanatlarının yok olmasını teşvik eden bir tasarım diyarını keşfedeceğiz. Bu yazıda takdim edilen butik ve tasarımcılar, kültürel köklerinin bir yansıması olan arabesk sembol ve motiflerini modernleştirerek, geleneklerinin önemini yeni bir nesle aşılacaklardır. Beyrutlu tasarımcıların amacı, şehirlerinin karakterini kaybetmek yerine yeniden doğmasına yardımcı olmak.

Ortadoğu'yu yeniden tanımlayan tasarım akımının merkezi Beyrut

Lübnan'ın başkenti Beyrut, dünyayı fethetmekte olan modernleşme akımına kendini kaptırmamaya çalışıyor. Kendi kültürüne ait oryantal öğelerin değerini artırıp, el sanatlarının yok olmasını teşvik eden bir tasarım diyarını inceliyoruz. Bu akım, bebeğin ilk adımlarını atmaya çalışması gibi yavaş ve süreli bir eğitimler dizisi sonucunda iki kültürü birbirine kaynaştırmış ve şehrin karakterini kaybetmeden yeniden doğmasına yardımcı olmakta. Bir zamanlar Doğu'nun Paris'i olarak tanımlanan Beyrut, eski ismini geri kazanma çabasında.

Şimdiki Lübnan'ın tarihini yazmak

Mimar Bernard Khoury geçmişe demirli yaşayan Lübnanlıları, mimarisi ile şimdiye çekip, Beyrut'un unutulmuş ve terk edilmiş bölgelerine hayat veriyor. Zihinsel kısıtlamaları mimariyle kırmayı başaran Bernard Khoury, binaları bu amaç doğrultusunda araç olarak kullanıyor.

Avrupa ve Orta Doğu'da pek çok başarılı projeye imza atan Lübnanlı mimar Bernard Khoury'nin ilk ödülü 2001 yılında Roma belediyesi tarafından 40 yaşından genç mimarlara verilen saygın "Borrominio Ödülü"ydü. Bernard Khoury, 1991 yılında Amerika'daki Rhode Island School of Design, mimarlık bölümünden mezun oldu. 1993 yılında ise Harvard Üniversitesi'nden mimarlık yüksek lisans derecesini aldı. 2008 yılında Lozan'da bulunan Ecole Polytechnique Federale de Lausanne'da misafir profesör olarak görev aldı. 2011 yılında ise Beyrut Amerikan Üniversitesi'nde (AUB) misafir profesör olarak görev yaptı.

Maison Française: Lübnan'a ne zaman geldiniz?

Nasil projeler üstünde çalıştınız?

Bernard Khoury: 1993'te geldim. 1998 yılına kadar hiçbir zaman inşa edilmeyen projeler üstünde çalıştım. O zamanlar yaptığımız projeler imütaahhitlerin beklentilerine uymadı. Yaratığımız binaların inşa edilebilmesi için yeterli ve güvenilir olduğumu kanıtlamam gerekiyordu. Bu da zamanla oluşan bir şey. O zamanlar çok gençtim ve pazar fazla tutucuydu.

MF: Halen tutucu bir pazar olduğunuzu düşünüyor musunuz?

B. Khoury: Bu nedenle eğlence endüstrisine

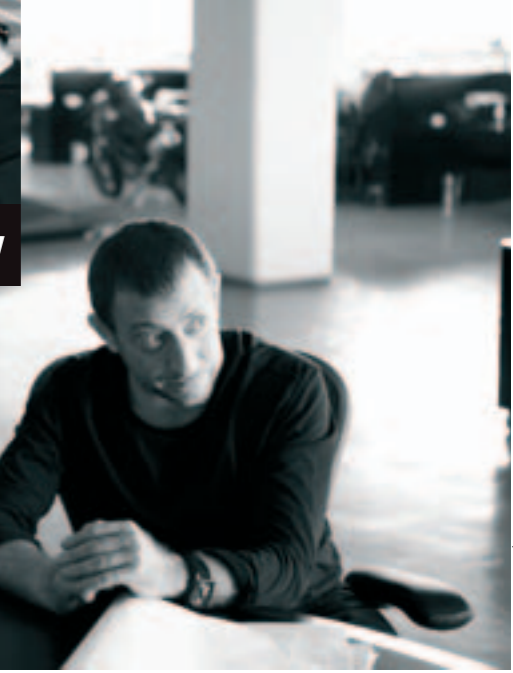
kaydım. Çünkü eğlence endüstrisi daha cesur olabileme gücüne sahip. Yaptığım üç proje de eğlence endüstrisi içinde uluslararası yankı uyandırdı. Böylelikle istediğim kaliteyi ve güvenilirliği yakaladım ve bir sonraki projemde 2000 yılında Almanya'dan geldi.

MF: Almış olduğunuz eğitim sizi hangi açılardan etkiledi?

B. Khoury: Gittiğim okullardan çok, eğitimimi etrafımda olan insanlardan, değiştirdiğim ortamlardan ve bunların getirdiği farklı hayat derslerinden aldım. Hayatımın bir bölümünü Fransa'da ve Amerika'da geçirdim. Daha sonra Lübnan'a geri taşındım. Gerçek tanımlayıcı evim olarak nitelendirdiğim bir yer yok.

MF: Neden Beyrut?

B. Khoury: Çünkü hayatımın bu noktasında, buradayım. Lübnan'la hiçbir zaman bağlarımı koparacağımı düşünmüyorum. Milano ya da New York gibi yerlerde çok zorlu ve mücadeleci bir ortam olduğunuzu düşünmüyorum. Sorunlu ve çalkantılı yerlerde çalışmak hoşuma gidiyor. İnsanı uyanık tutuyor. Sabit ve rahat hayatlara sahip olan meslektaşlarımızın problemlerine bakıyorum ve ne kadar farklı dünyalarda yaşadığımızın tekrar farkına varıyorum. Kurumsal bir otoritenin yokluğunda kendi başınızın çaresine bakmayı öğreniyorsu-

Lübnanlı mimar Bernard Khoury

nuz. Ben seçmedim, burada büyüdüğüm için böyle gelişti.

MF: Yabani, Centrale ve B018 gibi projeleriniz kapalı ya da saklı tasarımlar. İçlerinde başka bir dünya barındıran mekân içinde mekânlar. Bunun nedeni nedir?

B. Khoury: Bahsettiğiniz tüm mekânlar hep problemlerle inşa edildi. Bu binalar bunu yansıtıyor ve kabul ettiriyor. Bu tarz binaların böyle sorunlu yerlerde olmasının zorluğunu ve olanaksızlığını yansıtıyorlar. Ben binalarımı araç olarak görüyorum. Manipüle edilen, buldukları çevreyle etkileşim içinde olan araçlar. Yapılma nedenlerinden çok, çevresinde bulunan sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel ayrıntıları yüzeye çıkartmaya çalışıyorum. Benim için önemli olan yüzeyde görülen güzelliğin ötesinde bir şey yakalamaya çalışmak. Mimari, siyasi bir hareket. Benim binalarım insanlar için keyif ve sevinç kaynağı oluyorlar. Onları kıskırtıcı, şehvet uyandıran binalar olarak görüyorum.

Ortadoğu projeleri hakkında

"2003 yılında Ortadoğu'nun özellikle Körfez ülkelerinde inanılmaz bir süratle talep gördük. 2008 yılında projelerimizin yüzde 70'i yurtdışındaydı. Bu ülkelerdeki şehirler inanılmaz bir hızla büyüyorlardı. Ortadoğu deneyimini Anglosakson kitaplarında yansıtılan metotlara, tipolojilere ve ideallere karşı bir savaş olarak nitelendiriyorum. Çünkü bu tarz yerlerde yapılan projelerin yöresel olarak insanlara hitap etmesi gerekiyor. Amerika'nın Huston şehrinde yapılan bir alışveriş merkezi ile Kuveyt'te yapılan bir alışveriş merkezi bir olmaz, olmamalı. Oradaki modernleşme çalışmalarımızda, ülkeye yönelik bir modernleş-

me yansıtmaya çalıştık. Bu şehirlerdeki sosyal ve kültürel yapıları anlayıp, oradaki insanlara uygun binalar inşa etmeye çalıştık."

Beyrut hakkında

"Beyrut'un bana öğrettiği en önemli ders, kafamdaki saf ve toy dünyada olmadığımı fark ettirmesi oldu. Okulda her şeyin iyi ve doğru olduğu bir dünyada yaşadığımız, bu nedenle doğru alanlarda, yapıcı projelerde çalışacağımızı öğretilirdi. Bu çizgide de gelecekte kütüphaneler, müzeler, hastaneler, adliye sarayları çizip, inşa edeceğimiz düşüncesi aşılındı. Halbuki benden hiçbir zaman öyle yerler çizip yaratmam istenmedi. Hiçbir zaman da yapacağımı düşünmüyorum."

Ortadoğu mimarisi hakkında

"Sadece Lübnan'da değil ama bütün Ortadoğu'da mimari açıdan son 30 sene de pek bir gelişim görmüyorum. Bu mimarinin ötesinde, siyasi bir problem. Kendi tarihimizi yaratmamızın getirdiği bir problem. Arap dünyası şimdiki zamanda yaşamasını bilmiyor.

Bu kültürel yoksulluğun ve boşluğun bir göstergesi. Benim mücadelem şu anda bulunmak, yaşamak ve projelerimle günümüzü yansıtabilmek. En kötüsü ise yaratmadıkları bir geçmişte yaşıyorlar. Bu daha da korkutucu. Geçmişimiz şehrin mimarisine yansıyor. "Solidere" mesela bunun en güzel örneklerinden biri. Lübnan'ın geçmişi antik kazılarla başlıyor, Osmanlı dönemiyle devam ediyor ve Fransız mandasıyla bitiyor. Bence çok garip bir fenomen çünkü eğer tarihimiz Fransız mandası ile bitiyorsa, cumhuriyetin kurulmasından önce bitiyor demektir. 1940'lı senelerden sonra mimarlık mirasımız yokmuş gibi davranılıyor. Geçmişimiz ise bizim yaratmadığımız bir geçmiş, bizi kolonize edenler tarafından ortaya konulan. Gelecek hakkındaki düşüncelerimiz ve yapıtlarımız ise Anglosakson modelleriyle bağdaştırılıyor. Beyrut'un deniz kıyısında bulunan binaları mesela. Bu binalar Şanghay, Dubai, Huston, yani dünyanın herhangi bir şehrinde bulunabilir di pekala. Beyrut'a ya da bulunduğu sosyo-kültürel unsurlarla hiçbir bağlantısı yok."

Bir lezzet klasiği: Yabani

Japon restoranı Yabani, Doğu ve Batı Beyrut'u belirleyen Damascus caddesi üstünde. Bina kendi içinde, yer altına uzanan iki katlı beton konstrüksiyon şeklinde tasarlanmış ve zeminden 14 metre yüksekliğinde çelik bir kuleye sahip.

Bernard Khoury projeyi şu sözlerle anlatıyor: "Yabani projesini çok problemlili bir yerde inşa ettik. 2000 yılında Yabani'yi inşa etmek istediğimiz bölgenin çoğunluğunda mülteciler yaşıyordu. Kötü bir bölgeydi. Biz ise oraya 50 dolarlık sushi satan sushi restoranı inşa etmek istiyorduk. Tabii ki, etik olarak bir problem yaratıyordu bu. Projeyi kabul etmeyip sırtımı dönebilirdim. Ama bana göre bu korkakça bir davranış olurdu. Çünkü ben bu projeyi üstlenmeseydim başkası yapacaktı. Proje bensez devam edecekti. Mimar olarak görevim verilen ortama göre bina yapmak, çevrenin verdiği kısıtlamalar ile beraber çalışmak. Dünya sadece müzeler, opera evleri, kütüphanelerden ibaret değil. Önemli olan, sunulan zor alanlar ve kısıtlamalar ile çalışıp, mimari ile verilen yerleri daha iyi yerlere çevirmek."

Yabani; Damascus Sokağı, Acharafieh, Beyrut, Lübnan.
Tel: (961) 01 21 11 13.

Fransız Centrale

"1920'lerde yerleşim alanı olarak planlanmış, şu anda tarihi koruma alanı olan bir bölgeye inşa edildi. Fransız restoranı Centrale, iç savaş döneminde Doğu ve Batı Beyrut'u ayıran çizgi üzerinde bulunuyor. Eski duvarları aynen kullanıp, bina taşıyıcılarını çelik konstrüksiyonlarla destekledi. Restoranda servis edilen her tabak kendi pilot lambası ile aydınlatılmakta. Yüksek sırtlı koltuklarla kullanarak, resmi olan atmosfer konsey havasına büründürüldü. Ana mekândaki taşıyıcı kirişler tarafından yüksek tavana asılı tüpe benzeyen konstrüksiyon, aslında 17 metre uzunluğunda olan dairesel bar. Bu bar en ilgi çekici mekânlarımın biri. Güzel havalarda çatı konstrüksiyonu dairesel bir mekanizmayla açılır."

Centrale; Saifi, Mar Maroun Sokağı, Beyrut, Lübnan.
Tel: (961) 01 57 58 58.
www.centralerestaurant.com

BO18

Bernard Khoury'nin ilk projesi olan BO18 isimli gece kulübü, inşa edildiği bölge dolayısıyla büyük ilgi gördü. Karantina adı verilen ve mültecilerin tutulduğu bu bölge, 1976 yılında bölgeyi yerle bir eden bombalanmaya maruz kalmış. Bu nedenle Beyrut şehirleşmesinin dışında bırakılan mekânda bulunan gece kulübü yeraltında bulunan bir sığınak şeklinde tasarlanmış. Bina yol seviyesinin hafif üzerinde beton dan dairesel bir formda inşa edilmiş. Mekân gecenin geç saatinde canlanıyor ve ağır metalden yapılmış hidrolik çatı konstrüksiyonu ile açılıyor.

BO18; Dora Highway, Karantina, Beyrut, Lübnan.
Tel: (961) 03 80 00 18.